

Το ελληνικό πανεπιστήμιο σήμερα και αύριο

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 14/04/2008

Του Ι. ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ*

Στην «Ε» είδα συνέντευξη μιας πρωτοετούς φοιτήτριας, η οποία στην ερώτηση: «Αυτό που βρήκες στο πανεπιστήμιο είναι αυτό που περίμενες;» απάντησε: «Για τον κόπο που έκανα, το διάβασμα και το ξενύχτι που έριξα, περίμενα κάτι πολύ πιο ενδιαφέρον».

Η απάντηση αυτή με έκανε να σκεφτώ μια σειρά από ερωτήματα: Είναι ευχαριστημένοι οι φοιτητές από την εκπαίδευση που παίρνουν; Αισθάνονται οι καθηγητές ότι οι προσπάθειες που κάνουν έχουν τα αποτελέσματα που επιθυμούν; Θεωρούν, όσοι ασκούν διοίκηση στο πανεπιστήμιο με τα σημερινά δεδομένα, ότι μπορούν να είναι αποτελεσματικοί; Είναι η κοινωνία ικανοποιημένη από τα πανεπιστήμια;

Θα συνεχίσω με ένα άλλο ερώτημα: Έχουν πετύχει οι προσπάθειες που έχουν γίνει διαχρονικά να διορθωθούν τα προβλήματα του πανεπιστημίου με νομοθετικές ρυθμίσεις και ελέγχους;

Εκτιμώ ότι οι απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα είναι, κατά τεκμήριο, αρνητικές.

Η εμπειρία μου με έχει οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι μια βασική αιτία της αδυναμίας του πανεπιστημίου να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες προκλήσεις είναι ότι προσπαθούμε με διοικητικές ρυθμίσεις (που μάλιστα επιβάλλονται εκ των άνω) να λύσουμε υπαρκτά προβλήματα, τα οποία αυτή ακριβώς η πρακτική δημιούργησε. Είναι τυχαίο ότι τέτοια προβλήματα (συγγράμματα, άσυλο, εκλογές πρυτάνεων, δημιουργία νέων τμημάτων, εκλεκτορικά σώματα, άρθρο 16 κ.λπ.) δεν απαντούν σε καμιά άλλη χώρα;

Η πρακτική αυτή έχει δύο αρνητικές συνέπειες. Τη θεοποίηση της ομοιομορφίας στο εκπαιδευτικό σύστημα και την επιβολή ρυθμίσεων και κανόνων που αφορούν τις συνιστώσες του συστήματος και τη διαδικασία και όχι την αξιολόγηση του αποτελέσματος. Ρυθμίζουμε και ελέγχουμε κεντρικά και ομοιόμορφα τον αριθμό και την αξιολόγηση των εισακτέων, τις εκλογές καθηγητών, την προκήρυξη των θέσεων προσωπικού, την ίδρυση τμημάτων, τον τρόπο διανομής των συγγραμμάτων κ.λπ. και δεν αξιολογούμε τα αποτελέσματα της διαδικασίας (π.χ. την απορροφητικότητα των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας, το χρόνο που κάνουν να πάρουν το πτυχίο κ.λπ.). Αντιμετωπίζουμε δηλαδή το πανεπιστήμιο ως μία κρατική υπηρεσία (έτσι λειτουργεί σήμερα) ή ως μία κρατικοποιημένη ΔΕΚΟ. Το πανεπιστήμιο όμως δεν είναι μια κρατική υπηρεσία υπό επιτήρηση. Δεν είναι ούτε μια «προστατευόμενη» από το κράτος αθλητική ομοσπονδία που με «ειδικά» σκευάσματα προσπαθεί να γίνει ανταγωνιστική σε διεθνές επίπεδο. Είναι ένας δυναμικός οργανισμός στον οποίο δραστηριοποιούνται άτομα με φιλοδοξίες, αντιθέσεις, επιδιώξεις και σχετικά υψηλές δυνατότητες, οι οποίες αναδεικνύονται και αξιοποιούνται μόνον όταν υφίστανται κάποιες βασικές προϋποθέσεις.

Είναι, νομίζω, καιρός να διδαχτούμε από τη διεθνή εμπειρία. Να αφήσουμε το πανεπιστήμιο να βρει μόνο του το δρόμο του. Η πολιτεία να περιοριστεί στο ρόλο που μπορεί και πρέπει να έχει, της ευθύνης δηλαδή να διασφαλίζει στους πολίτες ότι τα χρήματα των φορολογουμένων αξιοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Και αυτό μπορεί να γίνει μόνον αξιολογώντας αν έχουν επιτευχθεί συγκεκριμένοι μετρήσιμοι στόχοι, που έχουν συμφωνηθεί εκ των προτέρων. Τότε το πανεπιστήμιο θα λειτουργήσει στο φυσικό του πλαίσιο και θα δούμε τι πραγματικά μπορεί να προσφέρει. Όταν διασφαλιστούν οι προϋποθέσεις αυτές, θα λυθούν πολλά από τα υπάρχοντα προβλήματα και θα πάψουν να υφίστανται διλήμματα, όπως ιδιωτικό ή δημόσιο. Αλήθεια, έχουν αναρωτηθεί, όσοι θεωρούν το θέμα αυτό μείζον, τι είναι εκείνο που έχει κάνει δύο πανεπιστήμια, ένα ιδιωτικό και ένα δημόσιο (Μπέρκλεϊ και Στάνφορντ), που απέχουν 60 χλμ. το ένα από το άλλο, να είναι μεταξύ των 5 καλύτερων στον κόσμο, να ανταγωνίζονται αλλά και να συνεργάζονται;

*Ο Ιωάννης Πανάρετος είναι καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και επισκέπτης καθηγητής του Πανεπιστημίου Μπέρκλεϊ. Έχει διατελέσει γ.γ. του υπουργείου Παιδείας, πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας και του Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας και αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού δικτύου Εθνικών Συμβουλίων Παιδείας.

<http://www.panaretos.eu>

<http://notthemaajorityopinion.blogspot.com>